

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรในการผลิตกาแฟ ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นายศราวุธ กัณธา

ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. บุศรา ลีมนรินทร์กุล

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ ไร่ไพพรรณ อภิชาติพงษ์ชัย

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ ศรีขวงค์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การรวมกลุ่มมีส่วนสำคัญต่อการขยายผลด้านผลิตและการตลาดการเกษตรของเกษตรกรรายย่อย งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การรวมกลุ่ม และประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตกาแฟ ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยได้มีการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อสอบถามเกษตรกรสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกกาแฟ จำนวน 38 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุมกลุ่มแกนนำ ที่ประกอบด้วยประธาน กรรมการ และสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตกาแฟ ในช่วงเริ่มต้นและช่วงสุดท้ายของการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การรวมกลุ่มของเกษตรกรเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง โดยการส่งเสริมความรู้ด้านการผลิต และสนับสนุนปัจจัยการผลิต รวมถึงด้านการตลาดแก่กลุ่มเกษตรกร ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนสมาชิกที่ลดลง โดยเหลือเพียงคณะกรรมการอำนวยการเพียงฝ่ายเดียวเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงาน และการติดต่อสื่อสารของกลุ่มให้รวดเร็วขึ้น การเป็นสมาชิกของทั้ง 3 กลุ่มใช้วิธีการระดมหุ้นสมาชิกโดย หมู่ 7 มีจำนวนหุ้น 75 หุ้น (100 บาทต่อหุ้น) เงินรายได้จากสมาชิก 7,500 บาท รองลงมา หมู่ 4 และหมู่ 5 มีจำนวนหุ้น 68 หุ้นและ 46 หุ้น โดยมีเงินรายได้จากสมาชิก 6,800 บาท

และ 4,600 บาทตามลำดับ การบริหารจัดการด้านทุนของทั้ง 3 กลุ่มใช้วิธีการให้สมาชิกถือหุ้นหักเงินรายได้หลังการขายผลผลิตกิโลกรัมละ 1 บาทเข้าเป็นทุนของกลุ่ม และมีกระบวนการควบคุมคุณภาพการผลิตและแปรรูปให้ได้มาตรฐานเดียวกัน

การดำเนินงานพบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นจากในอดีตเนื่องจากความต้องการจากตลาดภายนอก กลุ่มสมาชิกในหมู่ 4 มีความพร้อมโดยส่วนใหญ่สมาชิกมีเครื่องมือเป็นของตนเอง ส่วนในด้านคุณภาพของผลผลิตพบว่าหมู่ 5 ยังมีการจัดการคุณภาพของผลผลิตกาแฟได้ไม่สม่ำเสมอ ด้านปัจจัยการผลิตพบว่าทั้ง 3 กลุ่มได้มีจัดซื้อเพื่อจำหน่ายปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มที่เป็นเงินเชื่อ ยกเว้นกลุ่มหมู่ 7 ที่ต้องจ่ายเป็นเงินสดเท่านั้น ด้านการตลาดพบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีการขยายตลาดจากพ่อค้ารับซื้อภายในหมู่บ้านนอกเหนือจากการจำหน่ายให้แก่โครงการหลวง นอกจากนี้ยังพบว่าหมู่ 4 ได้มีผู้จัดการฝ่ายตลาดกาแฟและมีการพัฒนาตราสินค้าของกลุ่ม ส่วนกลุ่มหมู่ที่ 7 ที่กลยุทธ์กาแฟทั้งจำหน่ายกาแฟกะลาและมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ส่วนในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มหมู่ที่ 4 และหมู่ 7 เกษตรกรมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญต่อการประชุมกลุ่มที่มีการกำหนดแน่นอนและชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากหมู่ที่ 5 ซึ่งไม่มีการประชุมที่แน่นอนส่งผลให้สมาชิกให้ความสนใจเข้าร่วมน้อยในการประชุมแต่ละครั้ง

จากการศึกษายังพบว่า การมีภาวะผู้นำ การสร้างกติกา และการบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาดภายในกลุ่ม ได้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมและทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งซึ่งพบในหมู่ 4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเกษตรกรภายในตำบลเทพเสด็จและพื้นที่อื่นควรได้รับการส่งเสริมเนื่องจากกลุ่มมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มในหลายระดับ ควรได้รับการสนับสนุนความรู้การบริหารจัดการกลุ่มในเชิงธุรกิจ เช่น การจัดการบัญชี การจัดการด้านการตลาด และการแปรรูป เป็นต้น

Thesis Title Farmers' Group Formation Processes in Coffee Production, Thep Sadet Sub-district, Doi Saket District, Chiang Mai Province

Author Mr. Sarawut Kanta

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Thesis Advisory Committee

Dr. Budsara Limnirunkul

Advisor

Associate Professor Rampaipan Apichatpongchai

Co-advisor

Associate Professor Dr. Sombat Srichuwong

Co-advisor

ABSTRACT

Group formation has contributed to the expansion of agricultural production and marketing of smallholder farmers. The objective was to analyzed group formation and evaluated the group performance of coffee Thep Sadet Sub-district, Doi Saket District, Chiang Mai Province. This research was applied qualitative methodology. Data collection was gathered by semi-structured interview, to interviewed 38 households of coffee group members. Moreover, the focus group discussion consisted of chairman, group committee and members were organized at beginning and final stage of study.

It was found that coffee group was established since 1988. The Pa-miang Royal Project Foundation were major supported crop production, input material and marketing for farmers' member. In 2009, coffee groups restructured due to the decreased number of members, which new structure was found only steering committee, to shorten the implementation process and made faster in communication process. The three coffee groups were raised shareholders. Moo 7 found 75 shared holders (100 baht per 1 share holder) and contributed 7,500 baht for group income, where Moo 4 and Moo 5 found 68 and 46 shared holders and contributed 6,800 baht and

4,600 baht for group income, respectively. All three villages, coffee shareholders were contributed one baht of one kilogram selling coffee for group fund and quality control of production and processing with the same standards.

The coffee productions were increased from the past caused of high demand from market. Majority of coffee group member in Moo 4 was own milling machine. Lesser coffee quality control was found in Moo 5. The production input, credit of organic fertilizer and chemical fertilizer has provided for members in Moo 4 and Moo 5 but in Moo 7 the group members has paid in cash. All 3 groups was expanded their market from royal project to other traders from outside. It was found Moo 4 was set up people to responsible for market and developed coffee group band name. The Moo 7 had market strategy in selling fresh coffee and processing coffee. The participation of coffee grower group in Moo 4 and Moo 7 was highly participate in group meeting, where meeting date was settled, compared to the group in Moo 5 where the meeting date was not clear, therefore the less participation was observed in the group meeting

The study revealed that highly leadership roles, group regulation and production and marketing management was effected the more participation and group strength which found in Moo 4. The study recommended that group learning within Thep Sadej Sub-district and with other groups should be support to enhance managing capability which three group had shown differences level of management. Knowledge in business management such as accounting, marketing and processing should be supported.